

Tabor

Kočevski Rog – globoko brezno v Mecesnovi gorici

TABOR
10-12 • 2010

VSEBINA

Streljaj, vojna je končana – Jože Dežman.....	145
Nenormalnost – Janez Juhant.....	147
Delo Udbe v Evropski emigraciji – B. Š.	149
Voščilo	152
Ni mrtev tisti, ki je bil umorjen temveč tisti, ki je storil zločin – B. Štefanič ml.	152
Dražgoše – Franc Kavčič	156
Jagger, ki ni streljal.....	164
Kamikaze niso hoteli umreti – iz pisem in dnevnikov japonskih pilotov.....	166
Poezija in dejanje – dr. Ljubo Sirc	171
Graščina Mlinarjev Janez na Teharjah – J. J. Š.	174
Iz knjige Ivana Otta – Ukradeno otroštvo	177
Črna vdova – Iz knjige Ivana Otta – Ukradeno otroštvo	183
Odšel je	190
Darovali so	192

*Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!*

Oktober–December 2010 • Ljubljana

Jože Dežman

STRELJAJ, VOJNA JE KONČANA!

V poimenskem popisu žrtev druge svetovne vojne in titoizma je navedenih krepko več kot 14.000 prebivalcev Slovenije, ki so bili pobiti po drugi svetovni vojni.

Svojci so smeli prekopati le nekaj svojih umorjenih.

Letos mineva 65 let od največjega bratomornega pomora v slovenski zgodovini, ki se je zgodil po drugi svetovni vojni.

Letos je dvajset let od t.i. spravne maše – slovesnosti v Kočevskem rogu. Tedaj je na tej prireditvi Milan Kučan v svojem govoru, izrekel tole programsko misel: *»Povejmo si tu, kjer so posute kosti vseh, ki so se borili za takšno ali drugačno resnico, s takšno ali drugačno mislijo, da je to je pravi kraj za tisto spravo, ki jo kot narod, zazrt v prihodnost, potrebujemo. Kar se je zgodilo iskreno obžalujemo! Končujem zdaj in tukaj. Bilo je.«*

Morišča pa ne Kučanu ne njegovim podpornikom ne dajejo prav. Še vedno ni še mogoče reči: *»Bilo je«*, ker še ni raziskano, obsojeno, pokopano.

Kučan kot reformator in revizionist kulta ohranja in razvija revolucionarna izročila v novih inačicah, pač njegov temeljni cilj je, da bi titoistični zločin ostal manj prepoznan in nekaznovan.

Ob letošnjem praznovanju konca druge svetovne vojne, bi te obrede Jože Pučnik označil za *»perverzne proslave.«*

Križ nad breznom.

Hribar v začetku osemdesetih let 20 stoletja predlagala skupen obelisk vsem žrtvam vojne in revolucije. Danes pa ta obelisk oz.t.i. spravni spomenik postaja programska zahteva Kučanovega kroga.

Za to je zadolžena posebna vladna komisija, ki ji predseduje prav Hribarjeva, gradnjo pa je napovedal Kučan: *»Zlo se vendar mora enkrat končati. Da zmoremo to zlo preseči, bo simbolno dokazoval pomnik tistemu času in izjemno veliki človeški žrtvi, ki jo je na žrtvenik vojne (revolucije menda ni bilo? – op.p.) moral položiti slovenski narod. Sprejmi-mo ga kot spravo s preteklostjo, takšno, kot se nam je zgodila. Sprejmimo ga iskreno. Brez iskrenosti bi spomenik ne imel smisla Prav je, da bo ta spomenik stal v Ljubljani, ki je 9. maja sprejela »osvoboditelje« in z zmago končala upor, ki se je spočel v njenih nedrjih.«*

Zaključne boje na Orlah (ki jih sploh ni bilo, bilo pa je partizansko streljanje v zrak) je označil Kučan »kot eno zadnjih poglavij boja Slovencev za svobodo in mir.«

Ali lahko zmagovalci, tisti ki so »za svobodo in mir« zagrešijo največji pomor neoboroženih ljudi po končani vojni v Evropi?

Ali lahko titoističnemu totalitarizmu, ki je v Teharjah in Šentvidu vzpostavil najhujša uničevalna koncentracijska taborišča za Slovence po koncu vojne (bolj uničevalna kot Dachau, Auschwitz, Mathausen, Ravensbruck) pripišemo, da je bil **»za svobodo in mir«!**?

Vsi se še spomnimo, kakšen »halo« so »zagnali« komunisti in partizani, ko je Spomenka

Ali naj bi zgradili spomenik zato, da bi spet lahko rekli: «Bilo je»?

Minister Ivan Svetlik vodi komisijo za spomenik, kot za grobišča. On naj predstavi svoje opredelitve glede spomenika. Slovenija ima že veliko izkušenj z nedorečenimi spomeniki: Teharje, Pod Krenom, Brezarjevo brezno, Krimska jama, Mecesnova gorica. Dobro bi bilo, da bi imela pred očmi veliko dialoško dinamiko, ki spremlja gradnjo spomenikov, ki presegajo zločinsko zgodovino.

Skratka, minister Svetlik naj nam pove, ali bomo sledili resnici ali pa le nekemu strašljivemu duhu, ki hoče uveljaviti tabu: »Bilo je.«

Janez Juhant

NENORMALNOST

Da v Sloveniji vladajo nenormalne razmere, je opozoril ob obletnici Hude jame dr. Mitja Ferenc.

Značilen primer te nenormalnosti je tudi govor predsednika naše države v Srebrenici. Tam je obsodil genocid in zatrdil, da se to ne sme več ponoviti niti pozabiti, o domačem genocidu pa si je ob odkritju Hude jame privoščil ne le državnika nevreden spodrseljaj, pač pa je svoje (!) zazidane rojake še enkrat poslal v brezimnost, torej v nadaljnjo pozabo, ki so jo trpeli desetletja. Svojcem je zadal nove bolečine, nas vse pa potisnil nazaj v tragično polpreteklost.

Na kongresu Evropske ljudske stranke, večinske skupine v parlamentu EZ, v Bonnu so ob dvajsetletnici znova obsodili totalitarizem in izrecno poudarili, da je Udba to, kar je bila v Nemčiji Stasi in v Romuniji Securitate, ter obsodili poimenovanje ulice po diktatorju Titu in odlikovanje sekretarja Ertla v Sloveniji.

Sedanja politika je utelešenje te nenormalnosti. Sedanja koalicija je prevara, saj je iz predvolilnih obljub o transparentnosti, zavzemanju za resnico in pravna načela, nastala svojevrstna družba ljudi, ki politiko izkorišča za iskanje lastnih koristi.

Zveza, sklenjena pred volitvami na Prešernovem trgu, povezuje

Z Bogom brat ...

padec ugleda te politične združbe. Ob krizah se slišijo pobožne želje po dialogu in nacionalnem soglasju, kot je o tem govoril predsednik države.

Tako ali tako, nihče od te združbe resno ne razmišlja o nacionalnem soglasju in dialogu, sicer bi k dialogu povabili kritične duhove in poslušali vse prizadete v tej družbi. Med njimi so tudi žrtve povojnega nasilja, ki jim ta oblast spet administrativno zapira pota do ureditve spomina in do dostojnega pokopa, tako da iz tega procesa izloča ljudi, ki so se že trudili za to.

To sprenevedanje pogloblja družbeno krizo, podpira korupcijo in ustvarja izredno stanje. Ne preseže pa travme pretekle diktature, ki jo sedanja oblast bolj utrjuje kot pa davi.

mestno in državno oblast v izpeljavi spornih in za državo in mesto dolgoročno škodljivih in vprašljivih poslov na račun davkoplačevalcev.

Da gre marsikaj narobe, potrjujejo tudi stalne tako imenovane afeze, od gradnje stadiona in najema prostorov obveščevalne službe do Ultra, da omenimo samo najbolj vpijoče.

Kljub močni medijski zaprtosti se zadeve zelo zapletajo, na kar kažejo spori med člani vlade, odstopi ministrov in stalno ukvarjanje vlade le s samo seboj. Ob zaostrenih gospodarskih, socialnih in vrednostnih razmerah izstopajo absurdi te politike, ki jih skuša predsednik vlade zlikati z leporečjem, večina novinarjev pa na za las privlečene načine prodati državljanom, da bi zaustavili

Nerazčiščena preteklost se bohota v koruptivno sedanost. Zadeva Ultra dosega vrh in grozi, da bo spodkopala državo. Vsakomur je lahko jasno, da gre le za grabljenje v svoj lastni žep, zato širokoustenje z etičnimi načeli zveni kot posmeh družbeno prizadetim.

Servilni novinarji že kar tekmujejo, kako bi bolj ugajali mogočnejšem.

Z njihovo pomočjo laž postaja vrlina, korupcija pa hrabrost. Narodov blagor, kot so slovenstvo, družina, poštenje in delavnost postajajo vedno bolj prazne besede.

Ali smo res že tako na dnu, da sploh ne vidimo nikamor več ven? Ali bomo Slovenci kar naprej privezani na lovke tiranije?

Normalnost bo zavladala, ko bo večina spoznala, da se družbe ne gradi na mafijških poslih. Takrat bo večina tudi glasovala za družbeno politično večino, ki bo končno pometla s totalitarnimi mehanizmi.

B. Š.

DELO UDBE V EVROPSKI EMIGRACIJI

Če gledamo s pozicije partijskega režima, ki se je hvalil, da je ustvaril svobodno državo delavcev in kmetov, za komuniste izseljenko vprašanje nikoli ni bilo problem. Njih otroci izdajalcev se bodo vtopili v tujini, stari pa bodo pomrli in zgodba bo končana. Le zakaj bi sploh nadzirali tistih nekaj duhovnikov, ki se trudijo z emigranti.

Za prva leta po vojni bi ta trditev še nekako veljala. Režim je res trdil, da so v tujini le izdajalci, vsi pravi domoljubi pa so doma, ali pa so se celo vrnili iz predvojnega izseljenstva.

Iz države svobode se pač nihče ne izseljuje.

Emigrantsko vprašanje pa je stvar preteklosti.

Ko pa se je v 60. letih prejšnjega stoletja začel močan val izseljevanja iz »države miru in svobode«, je narastel pri nas strah pred Cerkvijo. Oblastniki so se bali, da bo Cerkev dobila nadzor nad izseljenci in da se bodo ti potem vračali »okuženi« s kapitalistično in zahodno demokratično miselnostjo. Takrat so začeli stegovati lovke v tujino, tudi v Nemčijo, kjer je bilo sredi 70. let že okoli 50.000 Slovencev.

Partijska oblast je vpliv iseljencev, zlasti duhovnikov skušala onemogočiti na različne načine.

Z vzpostavljanjem leve sindikalne mreže so želeli preprečiti, da bi se slovenski izseljenci obračali po kakršnokoli pomoč na slovenske duhovnike in na nemško Karitas. Podobno vlogo so imeli tudi jugoslovanski klubi, ki so širili jugoslovansko miselnost – za razliko od slovenskih duhovnikov, ki so rojake pozivali, naj dosledno navajajo, da so najprej Slovenci, šele potem jugoslovanski državljani.

Udba je na konzularna predstavništva vabila izseljence, tudi zato, da so jih izpraševali, kaj se dogaja na cerkvenih prireditvah.

Ljudje so v strahu, da ne bi izgubili potnega lista ali da na meji ob vračanju v domovino ne bi imeli težav, pristajali na sodelovanje.

Pritisk so v Sloveniji izvajali tudi preko Slovenske izseljenke matice, ki je bila s svojim glasilom Rodna gruda podaljšek jugoslovanskih oblasti.

Udba se je z vso močjo prizadevala, da bi nevtralizirala delo duhovnikov z vnašanjem »diferenciacije« v njihove vrste.

Med duhovnike so skušali vnesti razdor, tako da so nekatere od njih pridobili za sodelovanje.

Udba je vnašala nezaupanje tudi med duhovnike in vernike, ko so izseljence klicali na zaslišanje, kjer so jim pripovedovali laži, kaj vse naj bi ti duhovniki, ki so bili v Nemčiji, zagrešili med vojno, kakšni naj bi bili njihovi moralni zdrsi in podobno.

Iz dokumentov vemo, da je šef Udbe, **Tomaž Ertl**, za časa Peterletove vlade dajal navodila za nadzor izseljencev.

Znano je, da se Udba v boju proti politični emigraciji ni odrekla tudi najhujšim oblikam nasilja, kot so ugrabitve in umori.

Branko Rozman, dolgoletni glavni urednik *Naše luči*, je pripovedoval o poskusu atentata, ki se je zgodil v Munchnu. K župnišču je prihajala skupina mlajših oseb, za katere upravičeno domnevamo, da so bili udbaši. Neko nedeljo je na vratih župnišča pozvonilo. Vrata je šel odpret Marjan Bečan. Ker ni bilo slišati nobenih glasov, je šel tudi Rozman pogledat, kaj se dogaja. Zagledal je tri moške, eden izmed njih je davil Bečana. Ko je Rozman začel vpiti, so napadalci pobegnili. K sreči je Bečan pravočasno prišel do zdravniške pomoči, saj mu je vrat začel tako otekati, da bi lahko umrl.

Duhovnik dr. Peter Križaj in soobtoženi v božičnem procesu l. 1945. Pogumni duhovnik odločno zavrača komunistične sodnike: »Ne sprejemem sodbe komunistov! Živel Kristus kralj!« Usmrčen je bil z obešenjem.

Tudi duhovnik Janez Zdešar mi je rekel, da je dobil jasne namige, da ga nameravajo ugrabiti, zato je bil nekaj časa zelo previden, kje se gibal.

Franček Prijatelj in Franček Križnar, sta doživela prometni nesreči, za kateri je težko reči, da jih je zrežirala Udbe, četudi je to znala in tudi počela.

Človeka ubiti ni umetnost, umetnost je smrt prikazati kot nesrečo.

O Križnikovi nesreči je človek, za katerega se je izkazalo, da je sodelavec Udbe, pripovedoval le nekaj ur po »nesreči«.

Tudi socialna delavka, ki je sodelovala s slovenskimi duhovniki, je prišla v stik z nemško družino, ki jo je Križnik obiskoval. Gospa te družine je povedala, da ji je Križnik zaupal, da mu sledijo, zato je bila prepričana, da je bil žrtev Udbe.

Slovenski duhovniki so neomajno zaupali v božjo pomoč. Brez duhovne globine, iz katere so črpali moč za vse, kar so dobrega storili za slovenske izseljence – in tega je bilo res ogromno, – bi jih številni pritiski gotovo sesuli. Bili so resnični zmagovalci tega neenakopravnega spopada.

Ko sem Janeza Zdešarja vprašal, kako se je počutil ko je prvč po demokratizaciji prišel v Slovenijo, je dejal: »Ko sem se s potnim listom, ki mi ga je poslal Peterle, vrnil v Slovenijo, je bil v meni občutek zmage in ponos, da smo vzdržali vsa ta leta.«

Vsem naročnikom in prijateljem doma
in po širnem svetu,

v naši vztrajnosti resnice za

Boga – narod – domovino!

Naj nam novorojeno božje dete nakloni zdravja,
dobre volje in aktivnosti v našem pričevanju
vse resnice pretekle komunistične revolucije,
da bo končno novo leto 2011
srečnejše v miru in medsebojni strpnosti.

Zveza in Konzorcij glasila Tabor

Bogomir Štefanič ml.

NI MRTEV TISTI, KI JE BIL UMORJEN, TEMVEČ TISTI, KI JE STORIL ZLOČIN!

Spominska maša za pomorjene domobrance v Kočevskem Rogu, na prvo junijsko soboto je bila zaradi evharističnega kongresa predstavljena na prvo julijsko nedeljo, s čimer je bila še poudarjena vzporednica s slovesnostjo v začetku julija 1990

V mašnem nagovoru je nanjo spomnil tudi nadškof dr. Anton Stres in opozoril, da je bilo od tistega časa na Slovenskem odkritih več sto

drugih množičnih grobišč, kar kaže na strahotno razsežnost množičnih pobojev maja in junija leta 1945.

Ta odkritja po Stresovih besedah dajejo slutiti vse satansko ravnanje z neoboroženimi ljudmi, o čemer na poseben način pričuje pred dobrim letom dni odkriti rov Svete Barbare v Hudi jami.

»Pobijanje po končani vojni nima primerjave v slovenski zgodovini«, je bil jasen dr. Stres. Ob tem je opozoril na zaskrbljujoče dejstvo da so, odkar je Slovenija samostojna in demokratična država, ta zločinska dejanja genocida znana, vendar pa se do njih še nismo uspeli ustrezno opredeliti.

Letošnje spominske slovesnosti se je prvič udeležil predsednik vlade Borut Pahor, ki je pri grobišču v spremstvu pripadnikov slovenske vojske pred mašo položil venec, ob koncu maše pa je zbrane tudi nagovoril.

Roške slovesnosti se je udeležil, ker, kot je dejal, ni ravnodušen do preteklosti, ne do tiste, ki je ovenčana s slavo, in ne do tiste, ki jo bremenita krivda in greh.

V Kočevski rog je prišel predvsem zaradi skupne prihodnosti, moralna dolžnost Slovencev pa je, da jo gradimo na tistem, kar je bilo v narodni preteklosti dobrega, pogumnega in pravičnega in da se izognemo tistemu, kar je bilo slabega, morda strahopetnega in krivičnega. Svetle stvari si zato velja vzeti za zgled, temne pa za opomin v morebitnih prihodnjih podobno usodnih narodovih preizkušnjah, da se nikoli več ne bi ponovil tragičen ideološki ali politični razkol.

»Naj se taki usodni časi nikoli več ne vidijo kot priložnost za prevlado ideoloških ciljev nad narodovimi, naj ne bo več razmer, v katerih

Moritve v Teharjah

Pozdrav miru

bi se iskalo opravičilo za sodelovanje s tujčevo roko ali opravičilo za krvavo maščevanje nad tem,« je zaključil predsednik.

Maši je sledil kulturni program. Pevcem mešanega pevskega zbora Anton Foerster iz Ljubljane so sledili trije govorniki.

Študent Friderico Potočnik je v imenu mlade generacije jasno spregovoril o resnici v manipuliran narodov spomin. Nekateri še vedno niso sposobni priznati, da je bil Tito diktator in komunizem zločinski. Ne upajo si priznati, da so bili vsi trije totalitarizmi enako slabi, zločinski.

Očitajo nam spreminjanje zgodovine. Te se ne da spreminjati. Z njo je mogoče manipulirati, dejstva pa ostajajo dejstva, od Turjaka preko Teharjev do Roga, od Hude jame, preko vseh morišč, do Brezarjevega brezna.

Govornik se je dotaknil tudi nekaterih govoric o blaženem Grozdetu, po katerem se razdvaja vse, kar nima temeljev v prejšnji komunistični tiraniji A resnica je samo ena in ta z vso močjo sili na dan iz globine številnih brezen. V tem duhu »zahtevamo, kar je resnično in kar je pravičnost.«

Navzočnost vodilnih predstavnikov vlade pa razumemo kot dodatno potrdilo, »da smo na pravi poti«.

Govornik Blaž Knez je zatrdil, da je za razumevanje zgodovine potrebna določena širina in sposobnost vživljanja, mlade pa često pritegnejo drugačne obljube o lepšem jutri.

Osrednji govornik prof. Justin Stanovnik pa je poudaril, da nobeden od pobitih ni kolaboriral, kajti kolaborirati je mogoče samo z ideologijo fašizma in nacizma. Zase in za krščansko civilizacijo so pomorjeni tvegali življenje. Niso imeli nobenega opravka ne s fašizmom ne z nacizmom. Bili so civilizirani ljudje.

Če želimo govoriti o narodovi prihodnosti, se moramo zavestno odločiti, da bomo govorili resnico, kajti »v laži večno ne bomo mogli živeti.«

Mesto molka in težkega spomina

Franc Kavčič

DRAŽGOŠE

Priobčujemo poročilo domačina iz Dražgoš, ki natančno opisuje različna dogajanja in svarila domačinov ter nekaterih partizanov, pred bojem, ki je bil le boj za oblast in za vsako ceno. O zlaganem mitu, o pogumnih partizanih, o načrtnem izzivanju Nemcev, o begu partizanov na Jelovico, ljudje pa so ostali obsojeni na milost in nemilost Nemcev.

Vas Dražgoše leži pod strmim robom Jelovice, za katerim se dviga Kotlič (1400 m), ki se sedaj imenuje Partizanski vrh. Gozd se razteza skoraj do vasi, ki je široko razpotegnjena. Zahodni del vasi se imenuje »Pri cerkvi« Ta se s seniki in kozolci podaljšuje daleč pod Dražgoško goro. Vzhodni del vasi pa se imenuje »Na pečeh«. Naprej od tu pa stoji osamel zaselek Jelenšče.

Z Jelenšč vodi pot čez Jamnik v Kropo in v Savsko dolino. Nad zaselkom štrli iz pobočja Jelovice skalnat pomol Jelenca, danes imenovana Bičkova skala. Čez strm rob vodijo poti na Jelovico, kjer je najbližja Mošenjska planina, proti jugu pa gredo poti v dolino Češnjice.

Ob vznožju Dražgoš je vas Rudno. Pred vojno je bilo v Dražgošah 81 hiš in 444 prebivalcev.

Dražgošani so bili kmetje, gozdni delavci, oglarji in vozniki (furmani). Zaradi pridnosti in marljivosti vaščanov je v vasi vladalo blagostanje.

V vasi, na nadmorski višini 853 m, je bila župnijska cerkev, šola, prosvetni in sokolski dom, igralski oder, gasilci. Znamenita je bila baročna cerkev iz 17. stoletja, ki je imela štiri pozlačene oltarje iz leta 1658.

V letih 1936 – 1938 je v šoli poučeval učitelj Bertot. Izobraževal se je v Sovjetski zvezi in bil član komunistične partije. Pridobival je ljudi za komunistične ideje in ustanavljal razne »odseke.« Do vojne je bilo to delovanje prikrito. Tudi Bertot sam ni vzbujal nobene pozornosti.

Med vojno pa se je pokazalo, da so Bertotovi ljudje povabili partizane prezimit v vas.

Cankarjev bataljon je prišel v noči na 31. 12. iz Poljanske doline čez Pozirno, Sv. Mohor in Kališe.

Vas je imela zelo dobro lego za umik na Jelovico, če bi Nemci napadli. Čeprav je bila razpotegnjena, so bile hiše precej skupaj, tako da so imeli partizani hrane in prenočišč dovolj.

Partizani, dobro oskrbovani, posebno vodilni so šušljali: »Take farške vasi pa res ni škoda.« Domnevam, da je bila vas načrtno izbrana.

Cankarjev bataljon je bil ustanovljen 5. avgusta 1941 sredi Jelovice na Vodiški planini. Vodil ga je Stane Žagar, CK KPS. Poveljnik je postal kapetan Jože Gregorič – Gorenjc, španski borec. Politkomisar je bil Ivan Bertoncelj – Johan. V bataljonu sta bila tudi Marko in Miha Švigelj, oba oficirja jugoslovanske vojske, ter medicinec Janez Konšek iz Trojan.

Bataljon je najprej štel 120 ljudi, v mesecu dni pa se je za tretjino zmanjšal zaradi bojev in nemškega preganjanja.

Do januarja 1942 pa je bataljon narastel na 200 borcev. Čez 80 mož je bilo iz Poljanske doline, kjer so jih partizani mobilizirali in jim zagotavljali, da bo konec vojne že čez 14 dni.

Bataljon je bil nastanjen v dveh skupinah. Štab je bil pri Birtu na Pečeh. Navadni partizani pa so bivali po hišah, hlevih in v sokolskem domu.

Na novo leto zvečer so priredili miting, drugega pa so imeli 6. januarja 1942 v sokolskem domu. Glavni govornik je bil Stane Žagar, ki je dejali da so v Dražgoški republiki svobodni, da so dobro oboroženi in če bo treba, bodo Dražgoše branili pred Nemci. Govoril je tudi o novem redu, ki bo veliko boljši. Večina ljudi je dvomila v njegove besede. Ljudi je bilo strah, bali so se prihodnjih dni, ki so se naglo bližali.

V petek 9. 1. 1942 je udarilo zares. Moj oče je prosil partizane, naj odidejo iz vasi, ker so Nemci veliko premočni in bolje izvežbani in se bodo znesli nad vaščani.

»Pripravljeni smo vam voziti hrano na Jelovico, samo pojdite iz vasi!«
Vendar so bili partizani odločeni, da se bodo uprli in, da bodo ljudi branili pred Nemci. Tudi Stane Žagar in Jože Gregorič sta bila enakih misli. »Uprli se bomo, pa bo kar bo!«

Partizani ki so bili tudi za to, da bi se umaknili in so vodstvo tudi prosili, naj to stori, so morali odstopiti. Tudi komandir čete, Pečnik, je menil, da se je treba umakniti iz vasi, zato so ga kmalu odstranili.

Ko pa so partizani videli kaj se dogaja, jih je vsaj 120 pobegnilo že prvi dan bojev.

Partizani tudi orožja in streliva niso imeli dovolj. Slišal sem, kako so se v petek, zvečer partizani pogovarjali o tem. Nekdo je imel samo pet metkov, drugi le tri. Partizan z jugoslovanskim mitraljezom pa je dejal, da ima samo dva saržerja.

Nemci so v petek 9. januarja, ob 8. uri zjutraj začeli prodirati v Dražgoše z zahodne strani, vendar so se kasneje obrnili nazaj proti Rudnu. To so potrdili gozdni delavci iz vasi, ki so jih zajeli Nemci. Ko se je začelo mračiti, so tem fantom na sani naložili municijo in se začeli pomikati proti vasi. Mlade fante iz vasi so Nemci postavili v prvo vrsto za ščit.

Pri cerkvi, nekaj 500 metrov vstran so imeli partizani zasedo. Jaka Bernard ni mogel streljati, ker mu je zamrznil mitraljez. Drugi partizani, ki so bili skriti za kozolci pa so na Nemce začeli streljati. Fantje

gozdarji, so se v zmedbi pognali po strmini in se tako rešili. Konje so Nemci zasegli in se umaknili nazaj.

Prvi dan so Nemci začeli streljati s topovi z Rudne. Ljudje so se držali v hišah. Žerovnikovo hišo na Pečeh je prvi dan zadela topovska mina in jo zažgala.

Drugi dan v soboto, se je obstreljevanje stopnjevalo. Pogorelo je več hiš, ki so bile v dosegu topov. Ljudje so se umaknili v kleti.

V nedeljo, ko se je začelo daniti so nemški topovi spet napadli. Nekaj ljudi se je umaknilo na Jelovico, ker so slutili, da se bo zgodilo nekaj hudega. Istega dne so Nemci napadli tudi z vzhoda, na Jelenščah.

Veliko ljudi se je zateklo pred granatami prav tja, ker je ta zaselek bolj v zavetju. Prav tu so Nemci zajeli veliko ljudi. Prebivalce so Nemci postavili v vrsto in nemški vojak je postavil roko na določeno višino.

Kdor je bil višji od njegove roke, so ga postavili v vrsto za streljanje, kdor je bil nižji od te višine so ga izpustili. Tako je bilo ustreljenih 21 mož. Najstarejši je imel 73 let, najmlajša fanta pa sta bila stara 12 let. Tam je bilo tudi veliko žensk in majhnih otrok, ki so morali gledati to morijo in nato iti mimo postreljenih trupel.

Iz vrste za streljanje je skočil Evgen Luznar iz Dražgoš. Nemci so za njim streljali, vendar ga niso zadeli.

V nedeljo zvečer je prišel stric Peter, očetov brat z Jelovice do nas in prosil mojega očeta Janeza, da bi šla skupaj pogledat, kaj je z njegovo

Za partizani in Nemci je ostala popolnoma uničena vas.

Dva, ki kriva sta moritve

**Prvi poveljnik Rašiške čete,
Stane Kosec**

**Politični komisar Rašiške
čete Maks Pečar**

družino, ki je živela na Pečeh. Moj brat je šel z njim namesto očeta. Ko sta prišla do stričevega doma, je stric našel le gorečo hišo, njegove družine pa ni bilo nikjer. Iz gorečega hleva sta poskušala rešiti kravo. V tistem hipu pa je strica oplazil rafal. (Nemci so bili oddaljeni le 50 m od stričeve hiše) Moj brat pa se je skušal rešiti tako, da je skočil v svinjak.

Stric se je uspel rešiti in je ves obupan pritekel nazaj v vas. Pri cerkvi je povedal, da njegove družine ni nikjer in da so verjetno ubili tudi mojega brata. Moj oče in mama ter stric so bili obupani in niso več razmišljali, da bi se vrnili zvečer na Jelovico. V ponedeljek zjutraj so jih doma zajeli Nemci, mojega očeta in strica doma in ju ubili.

Mojega brata Janeza pa je v svinjaku našel avstrijski vojak, ki je govoril slovensko. Usmilil se ga je in ga odpeljal do Gričarjeve hiše, kjer so Nemci zbirali ljudi za selitev (v Šentvid v Škofove zavode), Podaril mu je verižico s križcem, z besedami, naj se ga spominja.

Vod partizanov in štab sta bila v nedeljo v vzhodnem delu Dražgoš, nekako 300 m oddaljena od kraja na Jelenščah, kjer so Nemci streljali domačine. Vsi partizani, kolikor jih je še ostalo so se poskrili v gosto zasajenih smrekah in samo opazovali; videli so, kaj se dogaja, vendar niso ničesar ukrenili. Nihče od partizanov ni prišel sporočit ljudem na

Goreča vas

Pečeh in pri cerkvi, kaj se dogaja v Jelenščah, da bi zbežali ali se vsaj poskušali rešiti.

»Junaki«, ki jih je bilo polna usta, da bodo branili Dražgoše, so se vsi poskrili.

V ponedeljek zjutraj ob 8. uri so Nemci vdrli v vas Pri cerkvi. Vse hiše v vasi so pregledali in vse moške, ki so jih dobili, nagnali v Pickovo hišo, med njimi tudi mojega očeta in strica, nato pa so jih odgnali v župnišče in prosvetni dom ter žive zažgali. Vseh je bilo 18.

»Slavna bitka« je tako zahtevala 41 žrtev med domačini, 39 moških in dve ženski. (punčko staro tri leta je zadela granata). Kolendrova mama je bila ranjena na Jelovici, ko je bežala in je potem umrla.

V Dražgošah je padlo sedem partizanov in 27 Nemcev. Trditev, da je padlo sto ali več Nemcev, nikakor ne drži. Vseh ranjenih Nemcev pa je bilo 14. Med njimi je bil tudi vojak iz avstrijske Koroške.

Otroke in ženske iz vasi Pri cerkvi so Nemci v ponedeljek 12. 1. zaprli v Jorcovo hišo v dnevno sobo (okoli 40 oseb) in zagrozili, da nas bodo skupaj s hišo zažgali, otroke in ženske iz vasi. Na pečeh pa so strpali v malo Matičičevo bajto (okrog 25 oseb), okoli pa so že položili drva. Prav tako so v klet Grčarjeve hiše zaprli približno 30 oseb. Ko

Foto: Družina

Nemci so požgane hiše potem še razstrelili

Pred vrati zapora sem zagledal mojega brata Janeza, za katerega smo vsi mislili, da je že mrtev.

V času, ko smo bili v zaporu, je nemška minerska enota zminirala vse hiše v Dražgošah, razen cerkve. Vsi iz vasi smo bili v enem prostoru šest tednov. Zadnjih 13 dni so v zaporu v kuhinji delala tri dekleta iz Dražgoš: Tončka, Albinca in Micka. Pripravile so nam nekaj hrane. Tako da smo spet po dolgem času poskusili dobre koruzne, gorenjske žgance.

Na pustni torek je prišel ukaz, da moramo biti pripravljeni za odhod.

Prepričani smo bili, da nas bodo poslali v nemška taborišča. Naložili so nas na tovornjake in peljali proti Jercici, zavili proti Škofji Loki, do vasi Češnjca. Tam smo izstopili oni pa nas so pustili sredi ceste.

Premišljevali smo, kako naprej. Dobri ljudje in nekaj sorodnikov, so izvedeli, da so pripeljali Dražgošane iz zapora. Prišli so nam pomagat.

je župan Mlinar izvedel, kaj nameravajo Nemci storiti s temi vaščani, je posredoval pri Nemcih in jih prosil naj jim prizanesejo. Nemci so pristali na njegovo prošnjo in odločili, da jih preselijo. S selitvijo so začeli v ponedeljek popoldne.

Najprej so nas odgnali na Rudno, tam pa so nas strpali v vojaške tovornjake.

Ko sem se ozrl proti domu, sem videl vso vas v plamenih. Tedaj sem bil star deset let. Ostal sem brez očeta in doma. Jokal sem in nemški vojak mi je zagrozil s pištolo. Nek drug vojak ga je preprečil, da me ni ustrelil.

Peljali so nas v Šentvid. Vseh skupaj nas je bilo 81 oseb.

Našo družino je vzel pod streho daljni sorodnik Erzarjev Franc. Nikoli ne bom pozabil, kako je nam Francetova sestra postregla s pustnimi dobrotami. Počutili smo se kot na kraljevski gostiji. V tej hiši smo ostali do srede leta 1945.

Vsi Dražgošani so dobili dom pri dobrih ljudeh, tudi tisti ki so se rešili pravočasno na Jelovico, kljub temu da je bilo vsem, ki bodo vzeli Dražgošane pod streho, zagroženo s smrtno kaznijo.

Do konca vojne smo ostali v Železnikih, junija 1945 pa smo se vrnili v Dražgoše. Nastanili smo se v sušilnici za sadje, ki smo jo za silo obnovili. Začeli smo tudi graditi malo leseno barako, da smo se do zime lahko preselili vanjo.

15. avgusta je Dražgoše obiskal minister Kambič in nam razložil, kako bo tekla obnova. Na sestanku je bilo pet moških in 15 vdov. Po sestanku so vdove odšle, z moškimi pa se je hotel minister pogovoriti, na samem, da ne bi razburjal vdov.

Kambič je povedal, da misli država v vasi zgraditi dva velika bloka in dva skupna hleva, ostala zemlja pa bodo pašniki. Ko je Pickov oče to slišal, se je tako razburil, da je v jezi pljunil ministru v obraz. Tako se je končala pomoč države pri obnovi Dražgoš.

Leta 1947 je bila v Dražgošah ustanovljena obnovitvena zadruga. Vodil jo je Janez Berce. Tudi sam sem bil v tem obnovitvenem odboru od 16 leta do vojaščine, leta 1951 ter od začetka leta 1953 do ukinitve zadruge leta 1960. Naša glavna skrb je bila, kako obnoviti Dražgoše brez pomoči države.

Na srečo smo v Sevnici na Dolenjskem našli »gater« – polnojarmenik, ki so ga Nemci po odhodu odvrgli, in tako smo začeli z razrezom lesa.

Z denarjem, ki je prihajal od lesa, smo zgradili 52 hiš ter približno 30 gospodarskih poslopij.

Še vedno se slavi »zmaga« partizanov in njihova »obramba«, ki so vas in ljudi prepustili maščevalnemu okupatorju.

Žalostno je, da so zgradili tako veličasten spomenik padlim partizanom v Dražgošah. Posmrtno ostanke ubitih in zgorelih domačinov pa so iz posvečene zemlje prenesli v neposvečeno grobnico pod spo-

menikom, brez vsakršnih imen, čeprav je večina domačinov prekopu nasprotovala.

Mit o pogumnih partizanih, ki so branili Dražgoše in ljudi, je izmišljen in neresničen. Resnica je, da je bila vas Dražgoše izbrana načrtno, za izzivanje Nemcev. Ko so Nemci zasedli vas, so partizani »stisnili rep med noge« in pobegnili na Jelovico, ljudi pa prepustili na milost in nemilost Nemcem.

Sprašujem, kdaj so bo končala ta laž slavja? Kdaj so bo darovala maša za umorjene domačine in padle partizane? Koliko nedolžne krvi je bilo prelite, koliko trpljenja in solza zaradi oholosti rdečih tiranov?

JAGGER, KI NI STRELJAL

Njegova žena je spala, ko je prišel domov. Zbudil jo je in dejal: »To noč sem odprl zid.« Bil je 9. november, leta 1989.

Harald Jagger star 66 let, teniente koronel nekdanje SS kompanije, je bil poveljnik straže 20 vojakov, s poveljem streljati in ubiti vsakogar, ko se je množica približala prehodu na Bornholdmerstu, trdnjavi v Nemčiji, ki je razmejevala vzhod in zahod na železni zavesi.

Gunther Schabovsky, sekretar Politbiroja (centralnega komiteja) je dal napačno povelje, ki je bilo vzrok prehoda:

»Ab sofort! – takoj!« Je odločno ukazal pod pritiskom periodistov, ki so ga spraševali o odločitvi Politbiroja, kdaj bodo ljudje lahko šli prosti od vzhoda na zahod?

»Od kdaj?« in on, ne da bi pomislil, je rekel: »Takoj!«

Ljudje so tekli k zidu. Jagger je ravno večerjal, ko je slišal v poročilu s tiskovne konference, da bodo podrl železno zaveso.

»Jed mi je obstala v grlu, ko sem slišal: »Ab sofort! Kakšno neumnost je rekel ta človek!«

Nihče nas ni obvestil. Niso računali, kaj bo naredil tak proglas.

Pritisk na prehod Bornholmerst je bil nevzdržen. Bilo je na tisoče ljudi tri ure po oglasu, množica je zahtevala odprtje.

Jagger je bil paničen, ker se je zbal masakra. Bilo ga je strah, da

bi njegovi vojaki streljali, kot je bilo povelje, če bi kdo hotel skozi zid brez dovoljenja.

Ura je bila 11. O polnoči sem se odločil, da spremenim moje življenje in toliko drugih. Ob polnoči sem dal povelje vojakom, naj dvignejo zapreke.

Ljudje so zdrveli čez mejo, se objemali z nepoznanimi ki so bili na drugi strani, jokali so, peli plesali. Bilo je nepopisno.

To noč sem spoznal da je RDA (Republika demokratična nemška) obsojena, da izgine, da se zid sramote ne more več braniti niti z orožjem.

Gozd v Waldsiedlung, ki je bil tajno skrivališče vzhodno nemških vladnih oblasti, danes je psihiatrična bolnišnica komunistov.

40 kilometrov od Berlina je bil bunker – kupola od ex RDA – komunistov.

Ko se je zrušil berlinski zid ni bilo še celularnih telefonov. Črni avtomobili »Volvo« niso še imeli radarjev. Člani politbiroja so se vračali s potovanja proti Waldsiedlungu, mestu v gozdu, nedostopnem skrivališču proletarcev.

Komunistična kupola se je vračala po sestanku Centralnega komiteja.

V Berlinu, ko so tisoči prečkali sramotni zid z nepopisnim veseljem in radostjo ob razpadu simbola sramote – železne zaves.

Šele ko so komunistični veljaki prišli domov v svoje »masione«, so bili do smrti presenečeni. 23 članov Politbiroja RDA – »geto bogov« so bili varovani po tajni politični policiji. Z njimi je bil vrhovni poveljnik Erick Honecker in kruti Wielke, sosed Guntherja Schabovskega, člana Politbiroja, ki je odprl vrata sramotnega zidu, ki je zmotno trdil da vzhodni Berlinčani lahko gredo takoj na zahod. Dve uri po njegovih besedah je železna zavesa padla po moči človeške mase.

Honecker z ženo je imel luksuzno hišo in absolutni privilegij vendar ni živel v Berlinu. Hodil je na lov z Mickejem v gozd Schorfheide, kraj, kjer je lovil Goering in drugi nacistični veljaki.

»Geto bogov« so si omislili komunisti po vstaji v Madžarski leta 1956, zaradi strahu pred ljudski uporom. Podobno trdnjavo si je gradil Maček v Kočevski Reki, s pregradami hišami za služinčad.

Po padcu berlinskega zidu so veljaki nemškega komunizma zbežali iz Waldsiedlunga, ne da bi za seboj pustili sledi.

KAMIKAZE NISO HOTELI UMRETI

Odlomki iz dnevnikov in pisem japonskih samomoilskih pilotov

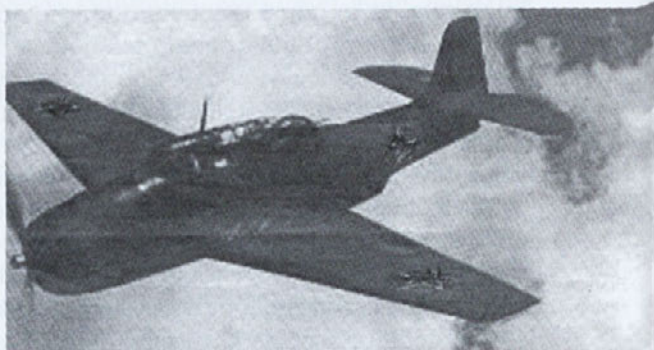
Pripadniki posebne enote za napad so bili tenkočutni mladeniči, ki so študirali na najboljših univerzah in brali dela evropskih filozofov v izvorniku.

V letalu s katerim so poleteli na zadnjo vožnjo, so prilili le toliko kerozina, za vožnjo v eno smer. – Japonska vojaška tradicija povečuje mučeniško smrt.

»Čakamo na zoro. Ura je tri zjutraj. Nočemo umreti. Hočemo poskusiti polno življenje. Počutim se tako samega. Ne vem, zakaj.«

Tako je zapisal v dnevnik Hajaši Tadan. Rojen je bil leta 1922 v Tokiu in vpisan na prestižno kraljevo univerzo v Kiotu, ki je bil sprejet leta 1943 v vojno letalstvo in postal vojaški pilot. Umril je leta 1945 v samomorilski bojni akciji, kateri cilj je bil prizadejati čim več škode ameriškemu ladjevju. Na neki drugi strani njegovega dnevnika beremo: »Čutim, da moram sprejeti usodo moje generacije, se podati v bitko in umreti – imenujem jo usodo. Nimamo izbire, umrli bomo, ne da bi lahko izrazili svoje mnenje. Umreti v bitki, umreti kar tako, zahteva narod – niti najmanjšega namena nimam povečevati take smrti, to je tragedija.«

Tovrstni dnevniški zapisi, odlomki iz pisem zaročenkam in svojem so neizčrpen vir podatkov za oblikovanje psihološke podobe japonskega samomorilskega letalca iz druge svetovne vojne. Njihova osebna pričevanja so

prišla na dan po več desetletjih raziskovanja – pridobila jih je Emiko Ohnuki, zgodovinarica in antropologinja, ki predava na univerzi v ameriški zvezni državi Wisconsin. Pogosto je morala prepričevati preživele družinske

člane, da ni nobena sramota, če bodo poslednje besede njihovega sorodnika, čeprav v njih izraža bojazen in ne poguma, ugledale luč sveta.

Izbrani dnevniki in njih zapisi so pred nedavnim izšli v knjigi *Kamikaze Diaries* izdani pri University of Chicago Press. Branje je še toliko zanimivejše v današnjem času, ko strah in trepet po svetu sejejo islamski skrajneži, ki ne pomišljajo, ko je treba dati življenje za vero. Seveda so med miselnostjo japonske militaristične struje, ki je zaukazala napasti Pearl Harbor, in zagovorniki džihada ogromne razlike. Toda vpogled v um kamikaz, kolikor so ga piloti nam odstirali v dnevnikih in pismih, je edinstvena priložnost, iz katere se lahko marsikaj naučimo. Ena temeljnih lekcij je, da nikoli ne gre za suho zlato jemati propagandnih krilatic, kakršnih imajo polna usta politični voditelji, ki so podobo ideološkega mučenika povzdignili v mit.

Stereotipna predstava o nacionalističnih fanatikih, v katerih brbota sovraštvo in se brez pomisleka zaletavajo v ameriške bojne ladje, se ob branju *Kamikaze Diaries*, razblini kot milni mrhurček. Gre za karikaturu kamikaz, ki jo niso izrisali le ameriški propagandisti med drugo svetovno vojno, temveč so jo najprej ustvarili pripadniki japonskega militarističnega sistema. Kamikazi so po vojaški naklonjenosti oblasti postali do neskončnosti čaščen simbol prostovoljnega žrtvovanja življenja za domovino. Japonski oblastniki so razvili »estetiko smrti med bojem«, padle borce pa so zasuli s cvetjem in venci, kakršne so uporabljali v budističnem verskem obredju.

»Pravzaprav so bili kamikazi čisto navadna človeška bitja, ki so v pričakovanju gotove smrti v vojaškem letalu nekje visoko na nebu doživljali peklenske muke. Na smrt so bili obsojeni zgolj zato, ker so se po spletu okoliščin rodili na Japonskem v najmračnejšem obdobju zgodovine,« razlaga Emiko Ohnuki.

Kamikazi, na japonskem pogosteje imenovani *tokokai* (posebne enote za napad) so bili edina vojaška enota, ustanovljena proti koncu vojne, ko je bila ameriška zasedba le še vprašanje časa.

Zamisel o borcih, ki bi delovali v letalih, je dobil admiral Oniši Takidžino, in od vsega začetka je bilo jasno, da se vojak po vzletu letala ne sme vrniti v oporišče. Admiral Oniši Takidžino je razvijal teorije o »japonski duši«, ki da premore »edinstveni moč s svojo smrtjo«, pred katero ne omahuje. Zato naj bi bil japonski samomorilski bojevnik edino orožje, s katerim bi lahko naredili čudež, ubranili domovino pred ameriško invazijo.

V takem razmišljanju bi lahko našli nekaj vzporednic z miselnostjo teoretikov Al Kaide, da lahko človeška duša, če je brezmejno predana veri, postane nepremagljiva.

Toda mladeniči, ki so jih določili za samomorilske misije, še zdaleč niso bili vročični od sovraštva. Preden so jih rekrutirali v vojsko, so obiskovali najboljše univerze, na katerih so se seznanili s poglobitnimi tokovi evropske filozofije (Ant, Schopenhauer, Nietzsche so bili med priljubljenimi avtorji), brali so dela Marxa, Goetheja, Poincareja in Adama Smitha v izvirniku.

Preden se je kamikaza Takušima Norimicu podal na poslednji let,

je zaročenki, ki ji je nadel francosko ime Antoniette, poslal tele vrstice, ki jih je povzel po Montaignu: »Srce brez ljubezni je prazno. Ljubezen nas opozarja na lepoto okrog nas in nas napolnjuje z življenjem«. V dnevniku pa se je brez strahu pred disciplinskimi ukrepi nadrejnih razpisal o svoji naklonjenosti Franciji in o nesmiselnosti vojne.

»Oj Francija, zavetnica kulture! Kljub temu, da so te zasedle sovražne sile, te še naprej občudujem, kajti tvoje kulture ne more poteptati noben vojaški škorenj. Francozi, občudujemo vas, ker zagovarjate svetovljanske vrednote /.../ Japonci so čustveni, kar je voda na mlin diktatorjem. Ideja, da mora domoljub žrtvovati življenje za domovino, je trapasta in lahko navduši le neuke množice. Sovražim nacionalizem. Nacija je sestavljena iz posameznikov. Japonci danes niso sposobni kritično razmišljati. Japonski narod nima dostopa do informacij, na podlagi katerih bi lahko sodil o dogajanjih Demagogija je postala gonilna sila naše družbe.«

Fotodokumentacija Dela

Tako ostre besede so se mu zapisale junija 1944 – dokaz, da so bile glave vse prej kot pregrete od sovraštva, ki naj bi jih gnalo nad Amerikance.

Takole pa se glasi zadnji zapis Hajašija Ičizoja, ki je bil prav tako prisiljen dati svoje mlado življenje za Japonsko.

»Lahko je govoriti o smrti na splošno. Toda mene je strah konkretne smrti, tega strahu ne morem preseči. Prišel sem do točke, od katere ni vrnitve. Moram se zaleteti v sovražnikovo ladjo. Po pravici povedano, želja, darovati življenje za cesarja, ni moja, tako se je v mojem imenu odločil nekdo drug.«

Hajaši je umrl med misijo 12. aprila 1945 nekje nad Okinavo. Bilo mu je 23 let. Njegov soborec K. ozračja, ki je vladalo v vojaških spalnicah, Kasuga Takeo, je podal zelo odkritosrčen opis:

»Nekateri pijejo sake, drugi kričijo od besa, tretji jokajo. Premišljujejo o starših, v mislih se poslavljajo od zaročenk. Je prizor popolnega brezupja.«

Šintoizem ne obljublja življenja po smrti. A če vemo, da mladi ljudje niso umrli po svoji volji, zakaj se jih je potem vseeno toliko žrtvovalo? Znano je, da so se le redki drznili upreti nadrejenim. Kot pravi Emiko Ohnukki, avtorica knjige *Kamikaze Diaries*, je vzroke za poslušnost treba iskati tudi v japonski vojaški tradiciji.

»Nemci so svoje vojake urili, da bodo znali ubijati, japonski poveljniki so svoje gojence skušali vzgojiti tako, da bodo znali umreti«. Kdor bi se obotavljal žrtvovati življenje za domovino, bi tvegala družbeno izobčenje, črna senca zaradi njegove strahopetnosti, bi padle na pet prihodnjih rodov. Odgovornost ki jo je vojak čutil do prihodnosti svoje družine, je učinkovala kot velikansko breme, zato se je naposled uklonil. Omeniti velja tudi sovražno propagando, ki so jo o Američanih širili japonski častniki: Ameriški vojaki naj bi mučili vojne ujetnike. Tovrstna propaganda je odmevala tako močno, da v japonski zgodovini ni bilo malo primerov skupinskih samomorov ljudi, ki so se v strahu pred ameriško invazijo raje pokončali sami. Še en motiv je gnal kamikaze, da so sedali v letala, s katerimi so poleteli v enosmerni let: solidarnost

s preminulimi tovariši. Oktobra 1944 je Takušima Norimicu zapisal v dnevnik: »Vest o smrti mojega prijatelja Šode me je močno potrla. Bil je največji idealist in domoljub. Njegov duh še vedno živi med nami. Njegovo uniformo in osebne predmete hranim v svoji sobi.

Zanimiva je japonska različica budizma, šintoizem, ki v nasprotju z islamom ne obljublja življenja po smrti. Kamikazam so zatrjevali da so bodo po junaški smrti nekje visoko nad oblaki spremenili v cvetne liste, s katerimi so posuta tla v tokijskem svetišču Jasukuni, toda iz dnevnških časopisov je razvidno, da tega nihče ni verjel.

»Manifesti, ki jih razglašajo voditelji sodobnih terorističnih skupin, nas skušajo prepričati, da se samomorilski napadalci mečejo v naročje smrti z mislijo na užitke v posmrtnem življenju,« piše Emiko Ohnuki.

»Toda koliko jih je med mladeniči, ki se danes razstreljujejo, takih, ki so jim bili njihovi voditelji oprali možgane? Koliko pa se jih je za to dejanje v resnici odločilo prostovoljno?«

Dr. Ljubo Sirc

POEZIJA IN DEJANJE

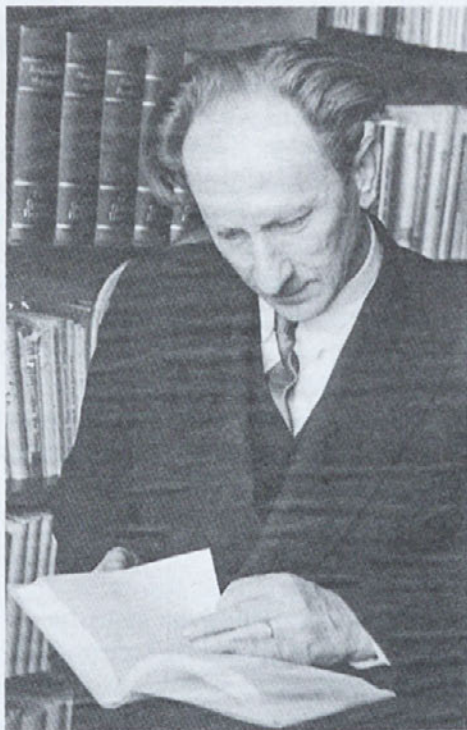
Ko smo študentje iskali zveze za odpor proti okupatorju, smo slišali, da so komunisti, kocbekovci in levi sokoli v senci dogovora med Stalinom in Hitlerjem ustanovili Protiimperialistično fronto, ki je obsojala Francoze in Angleže kot kršitelje miru, dasi smo imeli takrat še fašiste in naciste, ki so nasilno zasedli Slovenijo.

Kocbek je te omladnosti mirno požiral, medtem ko se je komunistka Angela Vode takim fintam uprla. Bila je izključena iz partije in bila posledično na Nagodetovem procesu obsojena na 20 let ječe.

Napad Hitlerja na Sovjetsko zvezo pa je protiimperializem preobrazil v antifašizem in odpor proti Nemcem z geslom: »Žrtve morajo biti.«

Žrtve so morale biti, toda tudi žrtve so smele biti samo pod komunistično hegemonijo.

Osvobodilna fronta, kakor so preimenovali Protiimperialistično

Edvard Kocbek

fronto, je prepovedala, da bi se kdorkoli boril proti okupatorju zunaj OF in je vsem takim grozila s smrtjo.

Kocbek se je s tem strinjal, čeprav krščanska morala nikakor ne dovoljuje ubijanja, če se kdo ne pokori komunistom. Krščanskega socialista to ni motilo, motilo pa je Črtomira Nagodeta, ki je bil prav kakor Kocbek iracionalno zagledan v stalinistično ideologijo, vendar je ohranil moralno zavest. Končni rezultat: Nagodetova obsodba na smrt, usmrnitev in grob neznano kje. Ob privolitvi ubijanja borcev proti fašizmu, ki se niso podredili komunistom, je Kocbek k programu OF prispeval še zahtevo, da je treba spremeniti slovenski značaj.

Ker je nenehno napadal vpliv cerkvene hierarhije, je ta točka verjetno pomenila, naj bi se Slovenci ne vdinjali škofom. Koliko Slovencev je to prizadelo, ne vem, vem pa, da se je bil Kocbek, ki se ni vdinjal škofom, pripravljen pokoriti se Kidriču. Ali naj bi se slovenski značaj spremenil v to smer? Očitno, saj se je Kocbek takoj vdal komunistični zahtevi, da smejo imeti oblast le komunisti, drugi pa naj vstopijo v OF – pod komunističnim vodstvom.

Če se krščanski socialisti ne bi vdali, jim je Kidrič grozil z nasiljem.

Če ne prej, bi Kocbeku tedaj moralo postati jasno, da komunisti niso socialni reformatorji, ampak oblasti žejni morilci.

Sicer pa je moral tako in tako vedeti, da komunisti ubijajo vsevprek,

ne samo ljudi, ki jih razglasijo za kolaboracioniste, temveč celo partizanske prostovoljce, ki jim niso bili všeč.

Vedeti je moral tudi za množične poboje po vojni, za katere smo vsi vedeli, saj je skoraj vsakdo imel med pobitimi kakega sorodnika, prijatelja ali znanca.

Nismo pa se zavedali, da je so bili poboji tako masovni. Vedeli pa smo, da ubijajo tudi tiste partizane, ki so prišli z Angleži.

Tako je izginil Lenščak ki je bil iz katoliške družine.

Nekateri ugovarjajo, ker komunisti proslavljajo Kocbeka, češ da na koncu so ga pa preganjali. Seveda so ga, toda za komunizem to ni ovira.

Po Leninovem nauku smeš vzeti za zaveznika vsakogar, ko pa ti več ne koristi, se ga znebiš; dovoljeno ga je tudi ubiti.

Nedvomno prosvetljeno (podtalno) komunistično vodstvo spet lovi »kaline.« Ne bodimo pretirano optimistični, v prepričanju, da so komunisti sprejeli, da je zanje vsega konec. Celo naivneži na Zahodu se počasi zbujaajo.

Lukašenko uvaja nov sistem, v katerem o tranziciji ni sledu.

Times je prinesel članek prof. Roberta Skidelskega. Naslov članka je Nov sistem leze izpod sovjetskih ruševin – To naj bi bil nov tip politične ekonomije – diktatura z demokratičnimi elementi, uravnana ekonomija s tržnimi elementi. Financira jo Putin z naftnimi dobički.

Lukašenku se ni zdelo vredno niti spremeniti imena KGB. In ta človek je bil nedavno na obisku pri Kučanu v Sloveniji.

Upanja, da bo Lukašenkov novi sistem prinesel blaginjo in visoke mezde, ni. Lukašenko je ohranil produkcijo in zaposlenost s tem, da je Narodna banka dodeljevala posojila, čeprav so izdelki ostali neprodani.

Sedaj je treba, da se najde kar največ naivnežev tipa Kocbek, ki bodo podprli komuniste pri njihovem novem zaletu, da ohranijo oblast in obljubijo ljudem blaginjo. Govorili bodo, da hočejo obvarovati svet pred kapitalistično pogoltnostjo.

J.J.Š.

GRAŠČINA MLINARJEV JANEZ NA TEHARJAH

Ženska v slovenski vojni zgodovini je polna podatkov in odpira eno od neraziskanih tem novejšje zgodovine.

Partizanka ali prostitutka? Janez J. Švaincer je opozoril, kako malo je doslej v vsej obsežni publicistiki obdelano vprašanje nasilja nad ženskami, še posebno med drugo svetovno vojno in po njej.

Ali si je mogoče zamisliti, da je leta 1944 Pero Popivoda, spolno izkoriščal podrejene ženske, nekatere tudi z grožnjo. Niti potem, ko se je njegov lik leta 1948 zaradi informbiroja spremenil iz svetlega v temno zločinskega, ga ni zavrnila nobena partizanka ali vsaj ne dovolj

**Kamorkoli, le proč od krvavih osvoboditeljev –
Slov. begunci – maj 1945**

opazno. Nobena ga ni prijavila, ne tega, ne katerega drugega poveljnika, ki jo je z grožnjami silil k nečemu, česar sama ni hotela, vendar je to tudi dosegel.

V nadaljevanju navajamo primer mlade študentke medicine, ki je odšla v partizane leta 1942.

Že leta 1941 je pomagala zdraviti ranjence, v partizane pa je odšla tudi zato, ker ji je mama rekla, da si ji ne bo zgodilo kaj takega kot tistim dekletom, ki jih Italijani posiljujejo po zaporih.

Prišla je v partizanski tabor pri Podlipoglavu. V letih po vojni je zapisala svoje spomine. Namenila jih je svojim trem otrokom, dokončala pa jih ni nikoli. Med drugim pravi: »Najbolj me je v tem času prizadel odnos moških tovarišev do žensk. V to kar sem preživljala, se nisem mogla vživeti v tak odnos skoraj eno leto!

Ko sem odšla v partizane, sem mislila, da spol ne bo igral nobene vloge, da bo tovarištvo tista vez, ki bo preprečila, da bi se vojna surovost, ne odražala v partizanskih vrstah.

Ker se bila študentka, so tovariši smatrali, da je to toliko kot prostitutka in da komaj čakam, da se me bo kdo usmilil.

Bili so tovariši, s katerimi sem po pametnem razgovoru uredila to vprašanje, večina pa so bili drugi, ki tega niso razumeli in so smatrali, da se pretvarjam in, da sem prišla v partizane zato, da bi imela čim več moških.

Starejši dežurni me je odpeljal okrog straž in mi povedal, kako moram obiti straže. Ker nisem bila vajena, sem se parkrat izgubila v temi. No tudi to noč sem srečno prestala. Ko sem legla in zaspala, so se vrnili tovariši. Tudi naš komandir je bil z njimi, precej okajen. Poizkušal je z raznimi izjavami in dobrotami, ki jih je nakradel v »rekviziciji«, da bi zadostil svojim fiziološkim potrebam. Ko je uvidel, da iz te moke ne bo kruha, je opustil namen in me drugo jutro nagnal v strelce, čeprav sem imela kot bolničarka mnogo dela z bolniki.

To pripoved je Švaincer sklenil z naslednjim primerom: »Kar je doživela mlada medicinka, je gotovo skusila še marsikatera partizanka. Toda bile pa so tudi drugačne, kot npr. Danila Kumar – Andreja,

Le ven iz ječe ...

namestnica bataljonskega komisarja v Tomšičevi brigadi. V bataljonu so vedeli, da vztraja pri smrtni obsodbi za hrabrega vodnika Jožeta Čačka – Pepeta zato, ker je bil lep fant, v tej partizanki Danili Kumar pa ni hotel videti »prave« ženske. Dosegla je, da so ga ustrelili.

Ona je bila po vojni razglašena za »narodno heroino« (za narodne heroje so bili razglašeni tisti, ki so za revolucijo opravljali najbolj umazane in zločinske posle). Po njej se še danes imenuje osnovna šola na Ježici v Ljubljani. Naj si vodstvo šole prebere, kaj o Kumarjevi piše v knjigi »Tomšičeva brigada 1943« na straneh 306, 482, 494 in 519.!

Le kakšna naj bo naša mladina, če se vzdaja v ustanovi, ki nosi ime po takšni izprijenki! V knjigo Alberta Svetine – Erna, Mačkovega pomočnika, »Od osvobodilnega boja do banditizma«, navaja avtor vrsto takih in drugačnih zgodb, kjer so bile vpletene ženske.

Na Mačkovem sedežu Ozne nad Črnomljem je opisal pravi »kupleraj« med partizanskimi funkcionarji in funkcionarkami. Tudi najpomembnejša med njimi Zdenka Kidrič, ni manjkala pri tej dejavnosti.

Svetina omenja (str. 209) da so se oznovci iz sedeža Ozne v Slaviji vsak konec tedna, vozili v Celje kjer so na gradu blizu Celja prirejali orgije. Po letu 1990, ko se je začelo govoriti o množičnih pobojih na Celjskem in na Teharjah ter o tamkajšnjem uničevalnem taborišču, se je omenjala tudi teharska graščina »Mlinarjev Janez,« kamor so si oznovci vozili ujetnice, jih tam posiljevali do onemoglosti, nato pa jih dali ubiti (Demokracija l. 2004, str. 45.)

Današnji lastnik graščine o tem »nič ne ve« oziroma celo trdi, da se v zdaj njegovi graščini ni dogajalo nič spornega. Očitno ima možakar nekaj problemov z razumevanjem povojne celjske morilske zgodovine.

Čeprav je od druge svetovne vojne poteklo že toliko let, še vedno ni raziskano partizansko nasilje nad dekleti in ženami.

IZ KNJIGE IVANA OTTA, UKRADENO OTROŠTVO

Novi dan na Celovškem polju se je zbudil v soncu, poln optimizma. Šel sem k šotoru Rdečega križa po svojo obvezno porcijo mleka. Hodil sem počasi in poslušal, kaj se dogaja v taboru, Vetrinje.

Opazil sem vznemirjenost. Ljudje so se zbirali v skupine in o nečem žolčno razpravljali. Približal sem se večji skupini domobrancev, ki je stala na poti do šotora Rdečega križa. Prisluhnil sem jim, da bi razumel o čem se pogovarjajo.

»Naši politiki in domobransko vodstvo so torej vendarle imeli prav,« je rekel domobranec v moji bližini.

»Končno je prišel čas, ko se bomo vrnil v domovino«, je dodal drugi.

»Zakaj smo sploh odšli,« se je vmešal v razgovor tretji domobranec. »Laže bi se branili v utrjenih mestih in utrdbah, kot da bi jih morali sedaj napadati!«

»Kaj ti misliš o taktiki in politiki? Nemci so kapitulirali in pobegnili. Mi bi ostali sami v boju proti rdečim iz Rusije in našim domačim komunistom. Tako pa se bomo borili z ramo ob rami z močnim zaveznikom in boljšim orožjem«, je pripomnil domobranski častnik.

»Ali se ne zavedaš, da bomo našli požgane in izropane vasi, po-

»Z Bogom, očka!«

črtal Ciril Štebe - Erko

rušene cerkve, pobite duhovnike, ki so ostali pri starih in bolehnih«, je posegel v razgovor domobranec, ki se je strinjal s taktiko umika iz Slovenije.

»Ljudje«, je umirjal pogovor nekdo iz skupine. »Ljudje, bodite pametni!

Partizani ne smejo delati, kar jih je volja. Sedaj jim zavezniki tega ne bodo dovolili. In kako bi se opravičili pred svetom?«

»Pomembno je, da se vračamo!«

Bilo mi je dovolj, kar sem slišal. Doumel sem, da bomo v kratkem šli nazaj. Kam, zakaj, to mi bo pojasnil oče, ki je gotovo kaj slišal na poveljstvu.

Stečem v šotor Rdečega križa in nato z razvodenelim mlekom v prahu, stečem spet do našega šotora. Povem mami, kaj sem slišal. Očeta ni bilo, bil je z vojniki.

Pričakoval sem, da se bo mama veselila skorajšnje vrnitve. Toda bilo je ravno nasprotno. Mama je bila zaskrbljena. Razumljivo, vrnitev v domovino je pomenila spet novo vojno in nove žrtve. Da bi lahko bil med vrnjenimi vojniki tudi moj oče sem pomislil šele takrat, ko je mamu še bolj zaskrbelo. Po kosilu se je vrnil oče, ki je veselega obraza potrdil novico, ki je krožila po taboru.

»Angleži so nam namignili, da se lahko pripravimo za odhod. Naš cilj je Trst. Domobranci pred Trstom dobili ameriško orožje in bomo skupaj z Angleži in Amerikanci napadali Titove enote, ki so samovoljno vkorakale v Trst. Upamo, da nam bodo zavezniki pomagali osvoboditi

vso Slovenijo. Tako so vsaj namigovali v razgovoru z Rupnikom« je vzhičeno pripovedoval moj oče.

»Toda, kaj bo z nami civilisti, družinami domobrancev, ženami, dekleti, otroci in kmeti v taborišču?« je hotela vedeti mama.

»Vsi gremo v Italijo«, je pojasnil oče. Angleži bodo zagotovili prevoz in nastanitev.

Zakaj je bilo Jugoslovanom rečeno, da gredo v Italijo, namesto da jih bodo vrnili v domovino?

Lord Aldington: »Teга jim jaz nisem rekel. Moj ukaz je bil jasen, ne sme se jim povedati, kam gredo.«

Zakaj?

Lord Aldington: ...»Ker bi zelo težko pazili nanje. Potrebovali bi dodatne stražarje, žično ograjo, ki je nismo imeli, imeli pa bi težave. To je bila čisto vsakdanja praksa in nikomur se ni povedalo, kam bo poslan. Niti ni obstajala obveza, da bi bilo treba predanim vojakom to povedati.

Kdo je bila ta oseba, ki se je poslužila zvijače in rekla vojakom, da gredo v Italijo?

Camera Press, 1974

»Lord« Aldington - Toby Low

Foto: Mag

General Charles Keightley,
komandant britanskega
petega korpusa v Avstriji.

Lord Aldington: »Tega ne vem. Vem samo, da se je razširil glas, da gredo v Italijo. Nihče ne ve, pa tudi sodni proces tega ni odkril, kdo naj bi predanim vojakom dal to informacijo.

Enako velja tudi za oficirja, ki je poveljeval 6. angleški diviziji, generala Murraya.

Obstajajo pa dokumenti, ki govorijo o tem, da se domobrancem ne sme povedati kam gredo.«

»Ne razumem, zakaj moramo tudi mi civilisti potovati skupaj z vojsko v Italijo?« je dalje spraševala mama očeta.

»Če greste v Trst, da bi se tam borili in potem morda še osvobodili Slovenijo pred komunisti, je za nas bližja, vrnitev v domovino iz Celovca, kot pa dolga pot v Italijo, pa še enkrat pot nazaj do Ljubljane. Jaz zares ne razumem, zakaj vse to.«

»To so varnostni ukrepi.«, ji je pojasnil oče.

»Znano je, da se tukaj po Koroški potikajo manjše skupine partizanov. Če se vsa domobranska vojska prestavi v Italijo in tam prične boje s partizani, se lahko zgodi, da vas tukaj, nezaščitene, napadejo partizani in vas maščevalno pobijejo. Tudi Angleži imajo na tem področju z njimi nerazčiščene račune.«

»Kakšno izbiro so imeli Angleži? Kaj bi lahko storili s temi množicami, ki so brez prestanka prihajale v Avstrijo, umikajoč se sovražnim, maščevalnim partizanom.

Tolstoy: »Imeli so nekaj čisto preprostih alternativ. Prvič, lahko bi jih pustili tam, kjer so jih v tistem trenutku našli. Južno od Celovca, kot verjetno veste, se je nahajalo taborišče Viktring ali Vetrinje. Ti ljudje niso povzročali nobenih problemov. Skrbeli so samo zase, imeli so celo svojo hrano. Lahko bi ostali tam, prav tako Kozaki. Nihče od Angležev, s katerimi sem se pozneje pogovarjal, ni trdil, da so povzročali kakšne probleme. Pogovarjal sem se z obema poveljnikoma taborišča v Viktringu, ki še živita. Gre za majorja Bareja, Kanadčana, ki živi v Motrealu, in za poročnika Hamesa, ki živi v srednji Angliji. Oba sta potrdila, da ti ljudje niso povzročali problemov.

Njihova predaja čez mejo je bila v sklopu velike operacije, ki je

Z majorjem Paulom M. Barrejem, Kanada - rešiteljem naših civilistov v Vetrinju

vključevala tisoče vojakov in drugih beguncev, ki so z vlaki vsak dan prihajali v obdobju dveh tednov. Razen tega je takrat že obstajalo angleško alternativno stališče, ki je posebej zadevalo Srbe in Slovence.

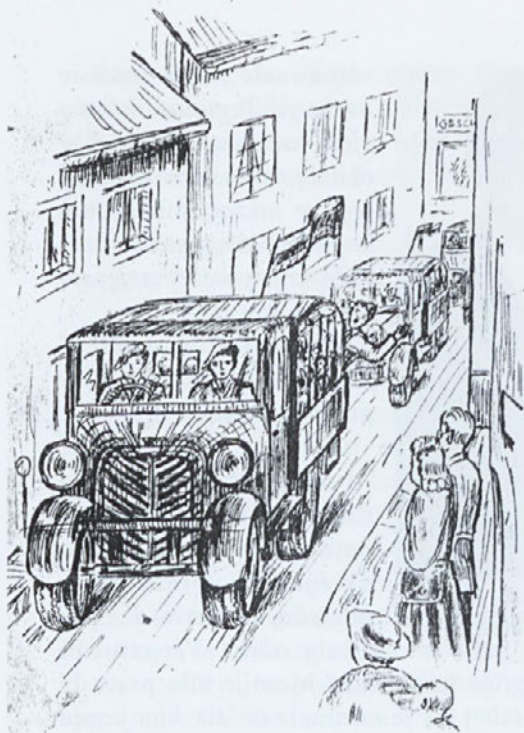
Obstajal je namreč ukaz, da jih je treba prepeljati v Italijo»

Mama pa ni bila zadovoljna niti s takšnim pojasnilom. To se je videlo na njenem vprašujočem pogledu, s katerim je opazovala očeta. Verjetno bi bila rada še kaj vprašala, toda raje je molčala. Meni je bilo prav, da bomo lahko zopet potovali. Posebej me je zanimala dežela, kjer je oče bil v ujetništvu in je skoraj izgubil življenje. To je bila Italija, dežela vojakov s črnimi in rdečimi kapami, za katere smo otroci lovili ptice in mačke ter jih menjavali za municijo in igrače; dežela opere in opernih pevcev, o katerih so nam pripovedovali italijanski vojaki v času okupacije Ljubljane, in ne samo pripovedovali, temveč tudi prepevali, saj je marsikateri vojak poleg puške nosil tudi kitaro, s katero so znali bolje rokovati, kot s puško.

Do nas otrok se niso nikdar slabo vedli, zato me je čudilo, zakaj so tako surovo postopali z vojaškimi ujetniki, kot je pripovedoval oče.

Če ga ne bi videl tako sestradanega, ko so ga leta 1943 izpustili iz ujetništva, bi podvomil v njegovo pripovedovanje.

In sedaj bom v Avstriji, kjer sem spoznal reko Dravo in poljano z bližnjim gozdom pred Celovcem, bom spoznal še Italijo, Trst z morjem, ki ga še nikoli nisem videl. Soglašam s potovanjem in ne vem, zakaj mama toliko sprašuje. Da bi le že skoraj odpotovali v Italijo, pa čeprav

»Oj zdaj gremo ...«

osebno prtljago.

Z vojsko ni bilo problema, toda s civilisti, ki so rešili del trdo pri-
stradane imovine in jo pripeljali sem, je bilo drugače. Niso jo hoteli
pustiti na polju pred Celovcem.

Medtem se je pripravljala prvi transport, v ljudeh pa je ostajala bo-
lečina razočaranja, da stvari in živali, ki so bile del družine, ostajajo
v Vetrinju.

Vojaški duhovnik je opravil mašo in blagoslovil potnike.

S pesmijo na ustih, v oblaku prahu in z vzkliki: »Srečno, nasvidenje!«
je utonila za ovinkom prva skupina.

Še dolgo smo stali tam, kjer so bili še pred nekaj minutami domo-
branci. Vsem se je mudilo na pot, saj nismo slutili, da je to križev pot,
iz katerega ni vrnitve, pot v muke in smrt.

bi morali pred Trstom zopet
postaviti šotor.

Bili smo že sedmi dan v
izgnanstvu. Marsikaj nisem
razumel. Toda, če oče ver-
jame, kar pravijo Angleži,
bo vse v redu. Niti slutiti
nisem mogel, da se približuje
začetek nerazumljivih muk
in izgub.

Med civilisti ob vračanju
je prišlo do odkritega odpo-
ra, saj se niso mogli ločiti
od svojega imetja: voznih
vpreg, živine, ki so jo pripel-
jali s seboj, velikih lesenih
kovčkov, podobni skrinjam,
bolehnim dedom in babcicam,
invalidom, umobolnim soro-
dnikom.

Dogovorjeno je bilo, da
ponesejo lahko s seboj samo

ČRNA VDOVA

To jutro smo v strahu stali na dvorišču pri Petričku, nad Savinjo. Nismo vedeli, kdo se koga bolj boji: mi komisarke, partizani sovražnikov, ki bi se lahko pojavili vsak trenutek in napadli posestvo pri Petričku, ali komisarka nas in nevidnih sovražnikov.

Težko smo stali. Najprej so posedli majhni otroci in za njimi še mi. Šele, ko se je na dvorišču pojavila komisarka, je nastal pravi pekel.

Najprej se je lotila svojih slug, partizanskih stražarjev. Mahala je z bičem. Potem smo prišli mi na vrsto.

Obraz pod temnimi lasmi ji je postal rdeče vijoličast, iz njenih odurnih oči se je bliskalo. Histerična je vpila nad nami: Vi, golazen, domobranski pankrti, zajedalci naše družbe, nagnusni črvi izdajalcev in morilcev slovenskega naroda, vi...

Ko se je izpraznila in ko ji ni prišlo nič drugega več na um, se je lotila še zadnjega dejanja. Izvlekla je trojico iz vrste. Bili so to že starejši fantje. Partizani so jih enega za drugim morali položili čez koleno, partizanka pa je z bičem vsakemu odštela deset močnih udarcev po zadnjici, »kot primer ostalim zaradi neposlušnosti«, je svečano dejala.

(Nekdo med nami je nocoj, ko se je streljalo, prižigal in ugašal luč v sobi, z namenom da bi opozoril »sovražnika« Partizanka je še zahtevala, da se javi grešnik. Ukazala je, da bomo stali vse dotlej, dokler se ne javi krivec, pa čeprav bo to več dni.)

Fantiči so vpili, jokali in se valjali po prahu, ko so gledali to kruto ka-

**Krušni starši Ivana
Otta, kapetan Franc
Kočevar in Slava
Kočevar roj. Basarac,
ubita v Teharjah,
junija leta 1945**

znovanje. Vsi prestrašeni smo stali kot ukovani in čakali da bo padlo tudi po nas. Ostanek »bande« je kaznovala z odvzemom kosila. Ko se je opoldne iz celjske smeri oglasil zvon, mi pa smo morali brez kosila na politično predavanje.

To popoldne je partizanka dobila ime »Črna vdova«.

Eden od prišlekov med nas, fant star 13 ali 14 let, je zbral okoli sebe otroke in jim povedal, da je partizanka kot črna vdova – pajek. Razložil nam je, da obstaja pajek črne barve in kogar ta piči umre v težkih mukah, ali pa njegov strašni pik povzroči hude bolečine. Enako kot pri tej strašni partizanki. Kogar se ta loti – strašno trpi.

Ta primerjava nam je bile všeč. Od tega dne smo jo imenovali »črna vdova«.

Bil sem prvi, ki je »odprl sezono kaznovanj v vzgojnem domu, v »dimnici.« Ta večer sem z užitkom pojedel hrano, ki me je čakala po dveh dneh prisilnega stradanja..

Morda je bil to povod, da se je v trenutkih trpljenja porodila v meni misel o begu. Načrtoval sem beg, ki je bil iluzija otroka v obupnem trpljenju. Načrt bega sem predložil prijatelju Stanku. Po tej zamisli bi morali zbrati nekaj hrane. Edina hrana, ki bi jo mogla nekako zbrati, je bil kruh. Do kruha bi lahko prišla, tako da bi se od ust odtrgala že tako pičlega obroka. Od dnevnega obroka bi razpolovila rezino. Ko bi zbrala dovolj kruha bova pobegnila iz tega pekla. Posestvo je bilo dobro zastraženo. Beg bi morda uspel, če bi

Krušni starši avtorja knjige Ivan Otta Franc Kočevar in Slava Kočevar, rojena Basarac, na sprehodu z malim Ivanom v Tivoliju.

preplavala Savinjo. Najin nadaljni načrt je bil, da bi prišla do teharskega taborišča, kjer so zaprte naše mame. Z njimi bi nadaljevali beg proti Ljubljani, v naše stanovanje.

Kako bi se pritihotapila v Teharje in kako bi ga skupaj z materami zapustila, o tem mojem načrtu ni bilo nobene zamisli.

Zanimivo je, da načrt bega ni predvideval, da bi z nami pobegnili tudi naši očetje, kajti v podzavesti sem jih že »odpisal«, čeprav nihče med nami tega ni hotel priznati.

Stanko me je gledal nejeverno in začudeno. Ni verjel, da bi lahko pobegnili. Morda niti ni verjel, da bi lahko osvobodila iz Teharij najini mami. O tem ni govoril, nekaj ga je skrbelo:

»Jaz vendar nisem dober plavalec! Utopil se bom! Savinja je hitra in široka reka.«

»Ne boš se, Stanko«, sem ga prepričeval. »jaz bom ob tebi Poleg tega je v reki veliko peščenih otočkov, kjer se bova odpočila. Morda bova utrujena.«

Resnica je bila povsem drugačna. Od tam, kjer naj bi pobegnili, ni bilo nobenega proda.

»Kako bova zbirala kruh, ko ga pa niti sama nimava dovolj«, je protestiral Stanko.

»Stanko moj, če je tebi ljubše, da si sit, kot trpljenje tvoje mame, potem pa kar ostani tukaj! Sam bom pobegnil. Ko te bodo premlatili, izstradali, boš mislil na moj uspeli beg!« Tako sem mislil, kot da je najin podvig zanesljiva stvar.

Privolil je v beg. Postavil je le še en pogoj:

»Nikomur ne smeva zaupati najine namere, niti prijateljicam ne!«

Dogovor sva potrdila s krepkim stiskom rok in si obljubila: od jutri se pričnejo priprave za beg.

Noč je bila mirna. Partizanke, razen Črne vdove, so zapustile postevno. Partizani so imeli druge naloge. Zjutraj smo vstali hitro, na poziv. Kdor se ne bi postavil hitro v vrsto za zajtrk, bi ostal brez hrane. To je bil za nas večni strah. Že sama misel na borno hrano je v meni povzročila nemir in lakoto. To je trajalo ves teden, dokler se nisva odločila, da shraniva ves kruh.

Neopazno sva hotela smukniti v sobo, kjer je Črna vdova ponav-

Ivan Ott (Kočevar), posnet v ljubljanskem Tivoliju leta 1941, ob prvem svetem obhajilu

ljala že izguljene fraze. Ni nama uspelo. Stara vrata so zaškrpala in vsi otroci so se kot na povelje obrnili proti nama. Črni vdovi je beseda zastala in namesto, da bi nadaljevala z razlago, kakšna pravica in enakost bosta vladali v novem sistemu, je pogoltnila zadnjo besedo ter se povsem mirno obrnila k nama:

»Javita se pri meni po pouku! Za kazen bo vsak prejel pet udarcev z bičem in to pred celim zborom!

Potem je nadaljevala, kot da se ni ničesar zgodilo kako je treba lastnino vzeti kapitalistom in jo razdeliti med ubožne.

Večina otrok ni ničesar razumela. Bili so sestradani, izmučeni in v strahu zaradi izgube staršev in doma!

Ko je Črna vdova zahtevala od nekega dvanajstletnega, dečka, Celjana, kot se je izkazalo pozneje, da obnovi, kako je on razumel likvidacijo kapitalizma, je deček planil v jok in skozi solze govoril: »Jaz ne razumem ničesar! Ne razumem, zakaj so

partizani odvzeli mojemu očetu čevljarstvo delavnico. On ni kapitalist, on je čevljar! Zakaj so potem to delavnico dali nekemu partizanu? Če je bil moj oče kapitalist, sedaj pa je ta partizan kapitalist.«

»Zakaj so vso mojo družino odpeljali v Teharje- mamo, očeta, brata in mene? Kje so moji starši!?« Deček je pričel histerično vpiti in jokati.

Črna vdova se je naježila kot mačka, ki se brani pred psom. Skočila je na dečka, zgrabila ga za lase in mu primazala nekaj krepkih klofut z ene in druge strani po licu.

»Ven! Vsi na dvorišče« je kričala in vlekla malega Celjana za lase iz sobe. Na pomoč sta ji priskočila dva partizana. Držala sta fanta, ki je jokal in klical: Mama, ata, pomagajte mi!«

»Poslušajte vi neumni in nehvaležni pankrti! Mi vam dajemo hrano, ter vzgajamo, da odrastete v dostojne državljane nove ureditve.

Otroci s Petrička. Trije od teh otrok, dva dečka in ena deklica, so bili strašno pretepeni in usmrčeni, ker so poskušali uiti iz tega pekla.

Če bi bilo po mojem bi morali biti tudi vi tam kot vaši starši, tam kamor sodijo izdajalci naroda. Pozabite, da ste sploh kdaj imeli kakšne starše. Sedaj sem jaz vaša mati, država je vaš oče! Kdor se bo temu upiral in še kdaj omenil babo, ki vas je rodila, se vam bo zgodilo enako kot temu tukaj« pri tem je z bičem pokazala na otepajočega se fanta. Po teh besedah je dala znak partizanu, ki je fanta s silo zvil prek kolena.

»Petnajst udarcev!« je ukazala Črna vdova. Potem pa ga vrzite za tri dni v silos. »A vi ostali pankrti, po izvršeni kazni spat brez hrane!«

Da je bila vera v boljše dni zgolj iluzija, smo se prepričali že naslednje jutro. Že pred svitom se nas zbudili s peklenskim truščem in kletvijo Črne vdove. Njen glas je prepil kričanje partizanov, ki so z nas trgali koce, vlekli za noge in roke in podili iz sobe.

»Na dvorišče, na dvorišče!« je bilo slišati iz vseh strani. Mnogi se niti oblekli niso. Prihajali so na dvorišče na pol oblečeni. Deklice so bile v srajčkah in bose. Jaz sem uspel obleči hlače, a srajco sem držal v roki. Zakaj so nas vrgli iz sobe, smo izvedeli od Črne vdove

»Nocoj so trije pobegnili. Kdo je vedel za beg in kam so se napotili?« je vprašala.

Stanko, ki je stal poleg mene samo v spodnjicah, me je začudeno pogledal. Z vso močjo sem mu stopil na nogo in obrnil glavo vstran.

»Čakam!« je vztrajala Črna vdova. Jaz imam čas! Nihče se ne bo premaknil od tod, dokler ne izvem vsega o tej trojki.

Poleg nas so bili na dvorišču vsi partizani, razen tistih, ki so bili na straži. Črna vdova je živčno hodila gor in dol ob naših vrstah, udarjajoč nervozno po svojih škornjih. Tu pa tam je mrko pogledala proti partizanom. Očitno jim je zamerila, ker niso bili dovolj budni. Niti besede ni več spregovorila. Nekako pol ure smo tako stali, toda ko je zakikirikal prvi petelin in ko se ni nič zgodilo, je partizanom ukazala, naj gredo iskat pobegle.

Po dva, po trije s puškami in avtomati v rokah so stekli z dvorišča in se razkropili v vse smeri. Nekateri so odšli celo do reke Savinje.

Ostali smo sami z Črno vdovo. Prinesla je stol in se usedla.

Pričelo nas je zebsti. Jutranja rosa je vlažila naša razgaljena telesa. Na skrivaj smo se drgnili z rokami, da bi se vsaj malo ogreli.

Čas je mineval, toda nič pomembnega se ni zgodilo. Partizanka je sedela na stolu kot egipčanska sfiga. Negibno, s praznim pogledom je buljila v nas. Motrila nas je kot kača svojo žrtev.

Tako so minevale ure. Pojavilo se je sonce in pregnalo senco z dvorišča. Bolj ko je sonce vzhajalo, bolj nas je grelo. Kar je zadevalo zajtrk, smo vedeli, da ga ne bo, že takrat, ko so nas podili na dvorišče.

Da bi ostali še brez kosila, na to nismo računali. Pričele so nam pohajati moči. Nekaj dečkov in deklic se je zrušilo na tla. Nihče jim ni smel pomagati. Črna vdova je vstala s stola ter motrila našo vrsto kot jastreb, če bi so kdo premaknil. Neka deklica v podzavesti je prosila vode, zraven stoječi deček je počepnil k njej, pa ga je Črna vdova opletla z bičem, da je padel po tleh, vendar se je hitro pobral in obstal kot ukovan. Nekateri, posebno dečki so previdno počepnili in si vsaj malo odpočili noge. Tudi sam sem jim sledil. Bilo mi je vseeno, kaj se bo zgodilo z menoj, kakšna kazen me bo doletela. Čutil sem se brez moči. Črna vdova je samo opazovala nas, ki smo že skoraj vsi popadali na tla. Kaj jo je prijelo, ne vem. Dovolila nam je, da se vsedemo. Približno pol ure smo lahko sedeli, potem pa smo morali zopet vstati.

Sonce ni bilo več naš prijatelj. Žgalo je tako močno, da se je nam temnilo pred očmi. Na nogah smo se obdržali le s težavo. Menda so se pričeli vračat zasledovalci. Črna vdova je pogledovala vsakega. Nemo so ji odkimavali in šli v svoje prostore.

V mislih sem podoživljal dogodke, ki bodo podobni današnjim, takrat ko bova pobegnila midva s Stankotom. Že v naprej mi je bilo žal vseh teh otrok, ki jih bodo mučili zaradi naju.

Prišlo je tisto, na kar smo morali čakati več kot pol dneva. Na vzhodnih vratih so se pojavili trije begunci, ki sta jih priganjala dva partizana.

Lica ubogih dečkov in deklic so bila objokana. Ne vem, ali zaradi razočaranja, ker jim beg ni uspel, ali pa so jih partizana že med potjo divjaško ravnali z njimi. Črna vdova je skočila s stola, kot bi jo kdo izstrelil. Iz grla se ji je izvil krik triumfa. Stekla je proti skupini in divje mahala z bičem. Prestrašeni otroci so dvignili roke v bran, toda Črna vdova je divje udarjala po njih z bičem.

Po tem prvem valu nasilja je zagrabila deklico, oba dečka pa je prepustila partizanim, ki so ju odvlekli v klet, odkoder je bilo takoj slišati krike na pomoč. Partizanka je brez besed predala deklico partizanu, ki je stal poleg nje, ona pa je začela odpenjati pas, odvrгла pištolo in rekla eno samo besedo:

»Petindvajset!«

Partizan je večje vrgel deklico preko kolena, ji dvignil oblekco nad goli zgornji del nog.

Črna vdova je zavihтела pas po tem delu nog in divje udarjala.. Tolkla je v ritmu, vedno na istem mestu.

Deklica se je vzpenjala ob vsakem udarcu in vidno trepetala, toda ni vreščala kot dečka v kleti.

Črna vdova je obstala, presenečena nad tem, kako hlabro prenaša ta štirinajstletna deklica bolečine. Trenutek je razmišljala, nato pa je obrnila pas v roki. Do sedaj ga je držala za sponko, ki jo je sedaj obrnila. Zamahnila je in sponka je z vso silo udarila po dekličini koži. Koža je počila in brizgnila je kri.

Otrok je kriknil od grozne bolečine, a črna partizanka je udarjala še in še, vse na isto mesto.

Ob udarcih so se dekličine spodnjice na več koncih raztrgale in se obarvale s krvjo.

Partizanka
»Črna vdova«

In divja Črna vdova se ni utrudila. Pri vsakem udarcu se je deklica skoraj zravnala in obupno zakričala ter se zvila od bolečine, da sta jo partizana komaj obdržala. Nihče ni štel udarcev. Deklica je nenadoma utihnila. Izgubila je zavest. Ko so mučitelji to opazili, so jo položili v prah na dvorišču. Nekdo je prinesel umivalnik z vodo in polil deklico.

Le s težavo so jo zbudili k zavesti. Nadaljevali so z udarci vendar ne več s sponko.

Deklica je ponovno izgubila zavest in spet so jo polivali.

Medtem so se partizani dogovarjali s komisarko. Po razgovoru so prenehali z eksekucijo. Iz kleti so prignali oba dečka. Žalostno ju je bilo gledati. Bila sta pretepena in krvava. Srajčke so jima visele v cunjah, lica zabuhla in presekana z modrimi črtami. Eden je imel presekanе ustnice, drugi zaprto, zatečeno oko.

Potisnili so ju k deklici, ki se je prebujala.

S kosi vrvi so zavezali vsej trojici roke na hrbtu.

Črna vdova je pograbila pištolo, se prepasala, izdala neko povelje, ki ga nismo razumeli in štirje partizani s puškami so odgnali otroke s posestva.

Otroci so se opotekali. Niso jokali. Toda ob vsakem koraku so grozno stokali. Partizani so jih z rokami potiskali pred seboj.

Poslovlili smo se od njih s pogledom sočustvovanja. Nikoli več jih nismo videli.

ODŠEL JE

JOŽE JAKLIČ

Bil je zaveden domobranec. Ob času Turjaka je bil dodeljen na Veliki Osolnik, katerega je napadal partizan Daki, s svojimi partizani. Vaški stražarji so branili pri cerkvi. Ko je bil smrtno zadet njih poveljnik, Ivan Habič, so ga prenesli v cerkev, vendar bolničar mu ni mogel pomagati. Njegova smrt je močno vplivala na šibko posadko.

Poveljstvo je prevzel Jaroslav Novak. Ob slabem kritju pri cerkvi, so

se stopnjevali ranjenci, med katerimi je bil tudi Jaroslav. Posadka je bila v kritičnem stanju.

Kot tolikokrat, so fantje verjeli v obljube partizanov in pristali na vdajo. Prostack Daki je z revolverjem obračunal z njimi. Le nekaj fantov je prezrl, med njimi tudi našega Jožeta.

Jože je bil rojen 21. marca 1924 v vasi Andol, župnija Sveti Gregor.

Kot domobranec je bil v Velikolaškem udarnem bataljonu.

Zares je bil bataljon udaren, kjer se je pojavil. Ko so se brigade zoperstavile, so bile zdesetkane in pognane v beg.

Jože je prišel v Vetrinje z zadnjimi domobranci. Njegov brat je bil vrnjen s predzadnjim transportom. Naslednji dan bi doletelo Jožeta, pa se je zvedelo z gotovostjo, za angleško, hinavsko prevaro.

Ker je imel Jože očeta v Vetrinju, mu je on dal civilno obleko in tako je ostal.

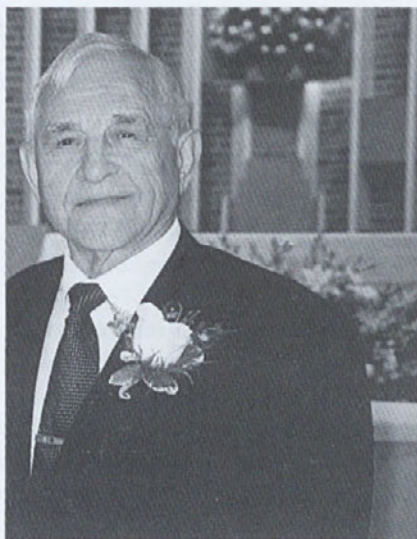
V Kanado je emigriral leta 1949 in kmalu spoznal v Torontu prijetno slovensko dekle Lidijo Zupančič. Čez dve leti sta se srečno poročila.

Bog jima je dal 5 otrok, tri dekleta in dva fanta ter mnogo zdravih vnukov.

Jože je bil vseskozi član društva Tabor, več let v odboru, v funkciji tiskovnega referenta.

Dragi Jože naj Ti bo lahka Kanadska zemlja. Odpočij se pri Bogu, ki si mu bil zvest do zadnjega diha in izgovarjal Njegovo ime v rožnem vencu.

Tvoji skrbni ženi Lidiji, Tvojim sinovom in vnukom naše globoko sožalje.

Tabor Toronto

DAROVALI SO

Tiskovni sklad:

Jereb Marija.....	\$ 40.-
Pleško Ciril.....	\$ 10.-
Jereb Slavka.....	\$ 20.-
Zakrajšek Martin.....	\$ 20.-
Kraljič Franc.....	\$ 30.-
Koščak Franc.....	\$ 20.-
Porovne Franc.....	\$ 25.-
Serec Štefan.....	\$ 20.-
Planinšek Jakob.....	\$ 20.-
Ferkul Mija.....	\$ 20.-
V spomin pok. moža Franceta	
Kožel Jože.....	\$ 10.-
Danica Ačimer.....	\$ 250.-
Mihevc Jože.....	\$ 20.-
Društvo Tabor Toronto	
V spomin pok. domobrancev.....	\$ 200.-
Zierefeld Henry.....	\$ 100.-

Največja sreča je osrečiti druge.

Prisrčna hvala vsem darovalcem. Bog vam povrne v sreči, uspehu in zdravju!

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov.

TABOR je last zveze DSPB - TABOR

Mnenje Tabora predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Tabor izdaja konzorcij.

Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila.

• • •

TABOR is the voice
of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

• • •

TABOR es el órgano
de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos.

• • •

NAROČNINA (letna):

Za Slovenijo in Evropo 20 €.

Za vse druge države 20 USA dolarjev.

• • •

*Dopise, članke, poročila in nakazila
pošiljajte na naslov konzorcija:*

Mag. Ivan Korošec,

Bratov Učakar 90

1000 Ljubljana

Slovenija.

E-mail: ivankorosec@hotmail.com

• • •

Glasilo Tabor ureja uredniški odbor

Tehnični urednik: Andrej Gale

Tiskovna poročila: dr. Peter Urbanc

Konzorcij: mag. Ivan Korošec

Tiskarna: Rudi Mišmaš, Šmarje Sap

**Kočevski Rog – Dr. Drobnič razkazuje
»JAMO POD MECESNOVO GORICO« kjer leži veliko domobrancev.**